

Szabadszemek objektumok

A hazai holdsarló megfigyelések összegzése

Hazánkban az elmúlt századok megfigyelői öt holdsarló megfigyelést jegyeztek fel (legalábbis eddig ennyire bukkantunk rá). További 15 megfigyelést ma is aktív amatőrcsillagászaink kerestek elő régi észlelőnaplókiból. A Meteorban 1983. augusztus végén megjelent kedvcsináló cikk után ez az észlelési téma is megindult. Az elmúlt csaknem négy éves észlelési időszakban (1983. szept. 3.-1987. január 30.) 48 friss észlelés érkezett be, melyeket lapunk korábbi számaiban közöltünk le. Így összesen 68 független holdsarló megfigyelésről van tudomásunk. Valamennyi a többé-kevésbé önkényesen kitűzött 48 órás határ alatti észlelés.

Összesen 65 amatőrcsillagász küldött észleléseket. Nevüket folyamatosan közöltük, itt csak a legaktívabb tíz megfigyelő neve álljon: Domby György, Dömény Gábor, Keszthelyi Sándor, Kász László, Kósa-Kiss Attila, Mizser Attila, Nagy-Mélykúti Ákos, Papp János, Szabó Sándor, Zajác György.

A hajnali égen 27, az estin 41 holdsarlóészlelés történt. Ez a 40/60%-os arány megfelelőnek mondható. Észlelőink igyekeztek a kényelmetlenebb hajnali megfigyelésekre is vállalkozni. A téma szempontjából egyébként teljesen egyenértékűek a hajnali és az esti megfigyelések.

A holdsarló-észlelési téma kezdettől fogva nyíltan hirdette "rekord-szemléletünket", azaz célja az újhaldhoz minél közelebbi időben történő megfigyelések végzése volt. Az összegzett időszakban a rekordok sorban megdőltek, így közzé tesszük a jelenleg érvényes holdsarló-észlelési "ranglistát":

1.	156.	21p.	1985.szept.14.	H	Kész, Szabó (Bóly)
2.	15	39	1985.szept.14.	H	Kósa-Kiss (Nagyszalonta)
3.	21	46	1977.dec. 11.	E	Keszthelyi (Gyöngyöstarján)
4.	22	38	1983.szept.06.	H	Keszthelyi (Vasas)
5.	22	53	1983.szept.06.	H	Zalezsák (Komló)
6.	22	56	1983.szept.06.	H	Dömény (Kajdacs)
7.	22	56	1983.szept.06.	H	Lőrincz (Pécs)
8.	25	10	1976.jan. 02.	E	Holl,Keszthelyi,Mizser(Törökbálint)
9.	25	26	1987.jan. 30.	E	Papp (Budapest)
10.	26	31	1987.jan. 30.	E	Kondorosi (Pécs)

11. 26	44	1979.dec.	18. H	Mizser (Szabadszállás)
12. 26	46	1983.dec.	05. E	Kész (Bóly)
13. 26	49	1987.jan.	30. E	Illés (Kövágószőlős)
14. 29	29	1896.júl.	09. H	Wonaszek (Kiskartal)
15. 30	10	1985.aug.	15. H	Jávorka, Kész, Szabó (Ógyalla)
16. 30	14	1973.ápr.	04. E	Kálmán (Krim-félsziget)
17. 30	30	1983.okt.	05. H	Dalos (Bóly)
18. 30	36	1985.aug.	15. H	Kondorosi (NDK)
19. 30	41	1983.okt.	07. E	Nagy-Mélykúti (Algéria)
20. 30	42	1985.aug.	15. H	Fidrich, Spányi, Gyarmati+8 fő (Kúthegy)

Ez az első húsz helyezett sorrendje. Táblázatunkban a tényleges észlelési helyszínt tüntettük fel. E-vel az esti, H-val a hajnali észlelést jelöltük. Érdekes, hogy az észlelések 95%-a a július 5.-január 30. közötti féléves időszakra esik, azaz ősz környékére. Ez meglepő, inkább a tavaszi újholdakra vártuk a sűrűsödést! Az első húszban 12 hajnali és 8 esti észlelés van, azaz arányuk éppúgy 60/40%-os, mint az összes észlelésnél, csak éppen a hajnali adatok javára. A magyarázat az, hogy a hajnali égen a megpillantott holdsarlót az észlelő igyekszik minél tovább követni, hiszen minden további perccel csak javítja időeredményét. Nyilván az észlelők ki is használják ezt, így a hajnali adatok jutnak túlsúlyba.

A táblázat adatain túl még további 8 megfigyelés a 30-35 órás, 11 a 35-40 órás, 14 a 40-45 órás, 15 pedig a 45 óra feletti tartományba esik. Eredetileg az volt feldolgozásunk célja, hogy a témát leszűkítsük a 36 vagy a 30 óra alatti észlelésekre. Mégsem tesszük ezt! Hagynunk kell a módszert tovább finomodni, érlelődni. Így ezentúl is várjuk a 48 óránál nem "öregebb" holdsarló-észleléseket. Legjobban persze a 30 óra alattiaknak örülnénk, ezeknek lenne lehetősége az "első húszba" kerülésre. "Ranglistánkat" igyekszünk szinten tartani és legálább évente közölni a Meteorban.

Rovatunk természetesen nem jelentkezik (mert nem is jelentkezhet) rendszeresen. A beérkező észlelések számának függvényében jelenhet meg, első összegzésünkre is csak most kerülhetett sor. Észlelőink türelmét köszönjük és jó sarlóészlelést kívánunk!

KESZTHELYI SÁNDOR

HIBAIGAZÍTÁS

Előző számunk 23. oldalán A hónap kisbolygója c. cikkben tévesen szerepel a Pallas felfedezésének időpontja. Olbers természetesen nem 1982-ben, hanem 1802-ben fedezte fel ezt a kisbolygót. Az elütésért elnézést kérünk.

A szerkesztők